

Työkyvyttömyyslausekunnat - Hyvä B

24.9.2021 Liisa Sorakivi
Asiantuntijalääkäri Kela
Vammaisestuuettiin vetäjä

Yleislääketieteen ja työterveyshuollon
erikoislääkäri
Diabeteksen hoidon ja
vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Kela|Fpa[®]

Yleistä Kelasta ja Kelan lääkäreistä

Kela|Fpa

Näin Kela palvelee – vuosi 2019 numeroina

Kelan palvelupisteitä

146

Asiointipisteitä (yhteispalvelu)

147

Kuntia, joiden asiointipisteissä etäpalvelu

67

Maksetut Kelan etuudet yhteensä noin

15 mrd. €

Henkilöstö
31.12.2019

7 651

Uusia vakituisia kelalaisia vuonna 2019

548

Tunnistautumiset verkkopalvelussa

52 milj. Alustava arvio

Asiointikäynnit palvelupisteissä

2,0 milj.

Lähetetyt kirjeet
15,2 milj.

Vastatut puhelut
1,9 milj.

Suorakorvausten lukumäärä

36,3 milj.

Kela tarjoaa valtakunnallista puhelinpalvelua suomeksi, ruotsiksi, saameksi ja englanniksi

Verkkopalvelun osuus (%) kaikista hakemuksista

72,4

Sähköiset reseptit

30 milj.

Kelalaisten määrä yksiköittäin

Etuuspalvelut
5 026

Asiakkuuspalvelut
1 217

IT-palvelut
714

Yhteiset palvelut
417

Tietopalvelut
177

Johto ja sitä tukevat yksiköt
100

Kelan lääkärit

- Asiantuntijalääkäriyksikkö n. 200 lääkäriä, 5 vakuutuspiiriä
- Eri erikoisaloja, osa päätoimisia, osa ns pikkutuntisia
- Vakuutuslääketieteen erityispätevyys noin kolmasosalla
- Tiimimalli (työkyky, lääkkeet, kuntoutus, vammaistuet)
- Asiantuntijalääkäriin arvioon tulee vain osa töistä, 10-15%
 - SPVR; Pitkittyvät tilanteet, tietyt diagnoosit, uusi 300 pv, päihdeasiat
 - Kalliit, uudet lääkkeet
 - Ensimmäinen vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen hakemus
 - Muutoksenhaut

Kelasta tietoa lääkärille kela.fi

- Tietoa etuuksista ja niiden edellytyksistä, lääkekorvauksista, kuntoutuksesta ja kursseista
- <https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-terveydenhuolto-laakaranlausunnot-ja-todistukset>
- [Lääkärin tietokannat - Duodecim \(terveysportti.fi\)](#) (Lääkärinlausunto B)
- Lääkärilinja p. 020371015 ma-pe 9-15
 - Lääkkeet 1, muut etuudet 2
- Tilaa uutiskirje

Hyvä B-lausunto

Työkyvyttömyys

SPVR

Osa-spvr

Kuntoutustuki/työkyvyttömyyseläke

Kela|Fpa[®]

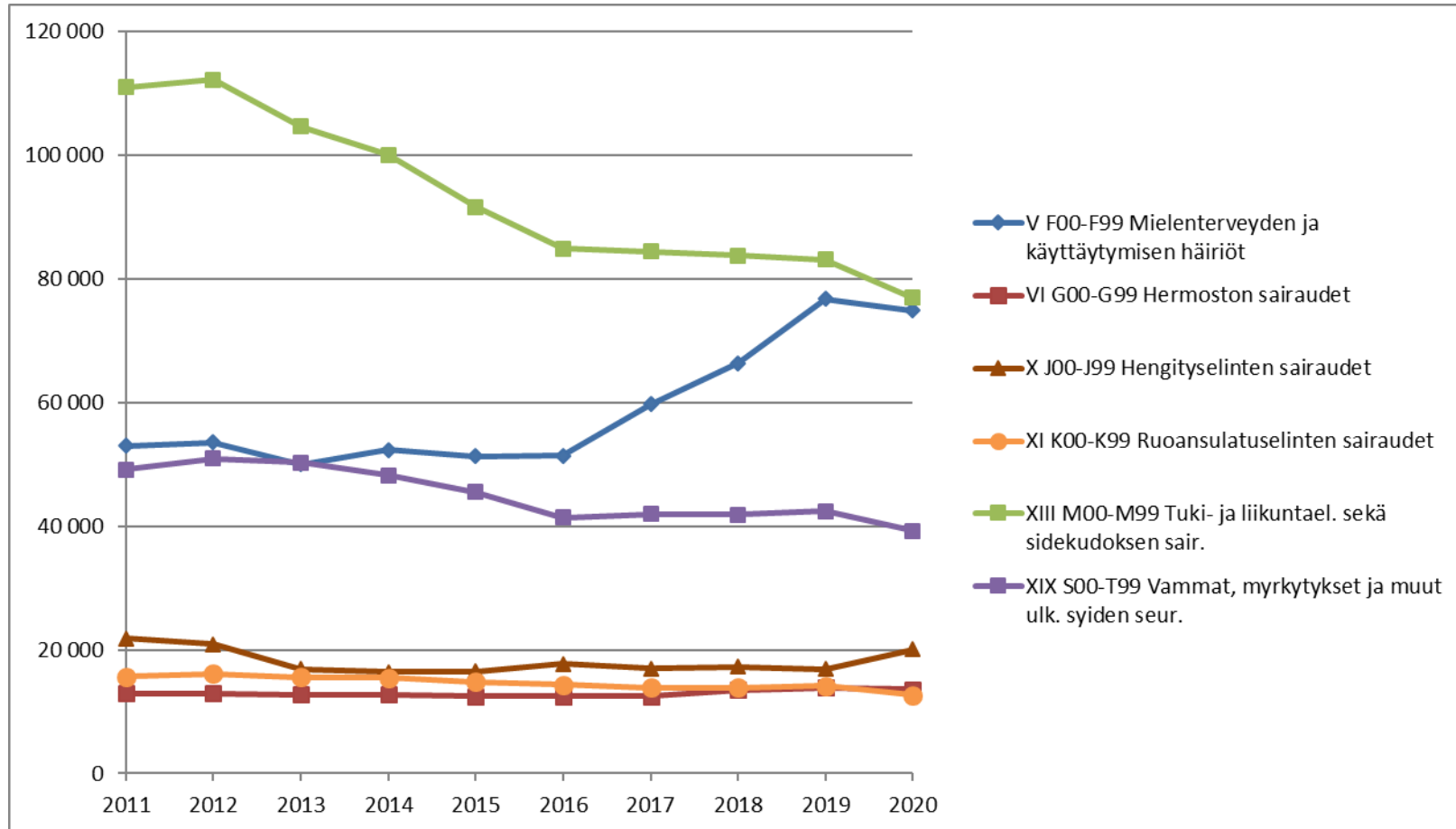

Sairauspäivärahan tarkoitus:

Ansionmenetyksen korvaaminen sairaudesta johtuvan, alle vuoden kestävästä työkyvyttömyyden ajalta

Alkaneet sairauspäiväraha-kaudet eräiden sairauspäoryhmien mukaan 2011-2020

Sairauspäivärahan myöntämisedellytykset

- Sairaus / vika / vamma, 16-67-vuotiaat
- Takautuva 2 kuukauden hakuaika
- Toimintakyky vs työtehtävät
- Turvaa ansionmenetystä alle vuoden kestävästä työkyvyttömyyden ajalta
- Omavastuu 1+9 pv (myös osa spvr)
 - Saa palkkaa, 1 pv, jos sama sairaus uusii 30pv kuluessa
 - Omavastuuta ei ole, jos spvr alkaa tai jatkuu välittömästi edeltäneen osasairauspäivärahan tai kuntoutusrahan jälkeen
 - YEL omavastuu 1 pv, MYEL 1+3pv

2 työtä / työskentely sairauspäivärahaudella

- Sekä sairauspäivärahassa että osasairauspäivärahassa voi olla työkyvytön toiseen ja työkykyinen toiseen työhönsä
- Opiskelija voi olla työkykyinen opiskeluun, mutta työkyvytön työhönsä siistijänä
- Työkyvyttömänä voi työskennellä vähäisessä määrin, 1-2 tuntia viikossa
- Opiskelija saa opiskella 40% tavoitteesta

30/60/90/150/230/300, lisäpäivät

- 30 -työpaikalla seurataan, täyttymisestä tieto tth
- 60 -kuntoutuksen arviointi, työterveysneuvottelu
- 90 -ilmoitus työssä jatkamismahdollisuuksista A/B, arvioi jäljellä oleva työkyky
- 150 -ensisijaisuusaika päättyy (vahvistetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohdan määrittelyä varten. Kirje kuntoutuksesta, mitä 300 pv jälkeen, osa spvr info)
- 230 -info enimmäisajan lähestymisestä ja miten toimia jatkon kannalta (kuntoutusmahdollisuudet)
 - Eläkehaku, lisäpäivät tai työttömäksi työnhakijaksi
- 300 -enimmäisaika täyttyy, ohjaus kuten yllä (kuntoutusmahdollisuudet)
- Lisäpäivät
 - 50 lisäpäivää, jos vähintään 30pv töissä ja sama sairaus jatkuu
 - Jos uusi sairaus alkaa, tulee olla 1 pv töissä

Työterveyshuollon lausunto työssä jatkamisen mahdollisuuksista (A/B)

- Työterveyshuollon lausunto koskee vain työntekijöitä. Yrittäjien, opiskelijoiden, työttömien ja omaa talouttaan hoitavien ei tarvitse toimittaa Kelaan työterveyshuollon lausuntoa.
- **Kela keskeyttää sairauspäivärahan maksamisen, jos asiakkaalla ei ole työterveyshuollon lausuntoa 90 päivän jälkeen.**
- Työterveyshuollon lausunto on toimitettava Kelaan, vaikka työntekijää ei olisi hoidettu työterveyshuollossa. Lausunnon tarkoituksena on varmistaa, että työnantaja ja työterveyshuolto ovat tietoisia työntekijän tilanteesta ja voivat selvittää työssä jatkamisen mahdollisuuksia hänen kanssaan.

Sairauspäivärahan enimmäisaika

- Pääsääntö:
300 päivään lasketaan aikaisemmat päivärahapäivät 2 vuoden ajalta kaikilta sairauspäivärahajaksoilta riippumatta työkyvyttömyyttä aiheuttaneesta sairaudesta.
- Poikkeus:
Jos työkykyinen välillä 12 kuukautta, laskenta lähtee alusta
- Omavastuuajan alittavat työkyvyttömyys/sairauspoissaolojaksot eivät katkaise vuoden työkykyisyysaika
- Oikeus saman sairauden perusteella uudelleen vasta, jos henkilö ollut 12 kk yhtäjaksoisesti työkykyinen

Maksetaan enintään 300 arkipäivän ajalta. Voidaan maksaa lisäksi 50 arkipäivää (ns. lisäpäivät), jos henkilö on välillä yli 30 päivää työssä ja tulee työkyvyttömäksi enimmäisajalla työkyvyttömyyttä aiheuttaneeseen sairauteen.

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

- Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan enimmäisajan täyttymisestä huolimatta, jos hän tulee työkyvyttömäksi uuden sairauden takia. Uutena sairautena pidetään sairautta, joka ei ole aiheuttanut työkyvyttömyyttä aikaisempaan enimmäisaikana **ja jonka ei voida katsoa liittyvän** aikaisempaan työkyvyttömyyteen.

Sama vs. eri sairaus

- Käytännössä selvitetään kaikki sairaudet, jotka ovat olleet mukana aiheuttamassa työkyvyttömyyttä enimmäisaikana
- Uutta sairauspäivärahakautta haettaessa käytännössä aina B-lausunto heti aluksi
- Sama/uusi sairaus-käsitettä tarkastellaan sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden kautta

Kuinka paljon hylätään?

- Sv-päiväraharatkaisuja v. 2016 yli 500 000
- Hylkäys yhteensä n. 64 000 (n. 12%)

- Työkykyhylkäys n. 9000 (n. 2%)
- Muu syy n. 55 000

- Päätökset ja hylkäyksen syyt eivät yleensä tule tietoon hoitavalle lääkärille

Hylkäyksen syitä

- Takautuva todistus, todistus kirjoitettu potilasta näkemättä, esim. puhelinkeskustelun perusteella
- Pääsääntöisesti ei tule kirjoittaa takautuvia todistuksia
- Lausuntoon voi kirjata sen päivämäärän, josta työkyvyttömyys todennäköisesti on alkanut, mutta työkyvyttömyyden voi todistaa vain siitä päivästä alkaen kun on itse tutkinut potilaan
- Työkyvyttömyyttä ei voi pääsääntöisesti todistaa myöskään tulevalle ajalle
- Joskus osoittautuu, että hakija on ollut työssä huomattavan ajan haetusta sairauspäiväraha-ajasta

Eräitä yleisiä ongelmia työkyvyttömyyslauseunnoissa

- Ei tunneta sovellettavaa lainsäädäntöä – onko ammatillinen työkyvyttömyys vai yleinen
- Ei ole tehty asianmukaista diagnoosia, vaan kuvattu oireita, tutkimustuloksia – ääriesimerkkinä sairauskertomukset ”vuosien varrelta”
- Ei ole esitetty tilakuvausta
- Tutkimukset tehty siten, ettei sekoittavia tekijöitä ole huomioitu (esim. päihdeongelmat)
- Ei ole hoitoyrityksiä (esim. päihdeongelmat, masennus)
- Ei ole lainkaan kuvausta hakijan ammatista, koulutuksesta, työstä vaikka on otettu kantaa työkykyyn

B-lausunnon sudenkuopat

- Tilanne, jossa puutteellisen lausunnon vuoksi potilas menettää hänelle kuuluvan etuuden
- Tilanne, jossa puutteellisen lausunnon vuoksi itselle tulee lisätyötä lisäselvityksen tai valituksen/uuden lausunnon laatimisen vuoksi.
- **B-lausunto tulee laatia;** ei riitä, että sairauskertomusmerkintöjä kopioidaan B-lausuntopohjalle.

Kokonaistilanteen arvio

- Kelassa etuusratkaisun tukena käytössä mm. tiedot lääkeostoista, lausuntoja eri terveydenhuollon yksiköistä, kuntoutuksista, henkilön omia hakemuksia, tiedot hylätyistä eläkkeistä ja aiemmista sairauspäiväraha-kausista → kokonaisuus saattaa näyttäytyä hyvinkin erilaisena kuin yksittäisen hoitavan lääkärin näkökulma
- Lääkekäyttö lääkeostojen valossa voi olla hyvin niukkaa hoitavan lääkärin hoitosuunnitelmaan nähden! (esim. vaikea astma)

Hakija ei ole työkyvytön

- Työkyvyttömyys ei tule sairausvakuutuslain tarkoittamalla tavalla esiin lausunnoista ja muista selvityksistä. Yleensä tällöin pyydetään **lisäselvityksiä**.
- Lausunnossa on ristiriitaa suhteessa arvioituun työkykyyn ja kuvattuun toimintakykyyn, ja esim. statuslöydöksiin liittyen (kuvatut runsaat oireet mutta vähäiset statuslöydökset, hyvä yleinen toimintakyky mutta arvioitu työkyvyttömäksi)

Lisäselvitykset

- Perustuu lakiin
- Epikriisien, poliklinikka- ym. hoitokertomusten pyytäminen
- Kopiot sairauskertomuksista
- Saatujen lausuntojen täydentäminen
- Työolosuhdeselvitykset
- Muut selvitykset hakijalta tai yhteistyössä hänen kanssaan muualta
- Lisätutkimuksiin määrääminen SVL:n perusteella, jos lisäselvityksetkään eivät riitä (SVL 15 L 13§)

Lisäselvityksiä ei ole toimitettu

- Jos lisäselvityksiä on pyydetty, mutta niitä ei ole siitä huolimatta toimitettu, joudutaan asia ratkaisemaan käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Usein johtaa etuuden hylkäämiseen.

B-lausunto/ sairauspäiväraha/Kelan sivuilta

- Lausunnosta pitää ilmetä, että työkyvyttömyyttä aiheuttava sairaus tai vamma **diagnosoidaan ja hoidetaan hoitosuosituksen ja hyvien käytäntöjen mukaisesti**. Kiinnitä lausunnossa huomiota **kuntoutustarpeen sekä työ- ja toimintakyvyn arviointiin**.
- Toimintakyvyn arvioimiseksi tehty huolellinen **tilankuvaus** ja muut **objektiiviset havainnot** on esitettävä lausunnossa niin tarkasti, että **toinen lääkäri voi päätellä niistä, täyttyvätkö etuuden lääketieteelliset edellytykset**.
- **Laadi B-lausunto heti, jos**
 - -sairaus on vaikea
 - -sairauden vaikutus toiminta- tai työkykyyn on vaikeasti arvioitavissa tai uhkaa muuttua pitkäaikaiseksi
 - -potilaasi hyötyisi kuntoutuksesta.

Sairauspäivärahan atl-arvion haasteita

- **Mihin työhön työkykyä verrataan:** Työtön/opiskelija/oman kodin hoitoon ?
 - **Päihteiden käyttö** (psykiatriset sairaudet, kaksoisdiagnoosit), lab.kokeet
 - Ei-terveydelliset syyt (kielitaito, kulttuurierot, toimenpiteen odottaminen)
 - **Oireet ilman löydöksiä,** diagnostiikan tulee selkeytyä, kun sairauspäiväraha pitkittyy
 - Pidä erillään oireet/objektiiviset löydökset (koska olet tavannut potilaan)
 - Puhelu, etävastaanotto, vastaanotto?
 - **Diagnoosit,** kuten fibromyalgia, krooninen väsymysoireyhtymä, EDS, CRPS
 - Haettu aika liian pitkä tilanteeseen nähden
 - Ei esitetä hyvän hoitokäytännön mukaista hoitoa ja kuntoutusta
 - Sama sairaus vai uusi sairaus 300 pv jälkeen, toistuvat 300pv jaksot
-
- **TOIMINTAKYVYN KUVAUS JA/TAI STATUS PUUTTUU**

Ammatti

- Yllättävän usein tulee Kelaan käsiteltäväksi ammatillista työkyvyttömyyttä todistava lausunto, jossa ei ole lainkaan mainintaa potilaan ammatista tai työstä (erityisesti A-todistus)
- Saatetaan myös todistaa työkyvyttömyyttä ammattiin, johon potilaalla on 10 vuotta vanha koulutus, mutta jossa hän ei ole päivääkään ollut.

Joskus toki kyseessä sairaus, joka aiheuttaa kiistatta työkyvyttömyyden kaikkeen työhön (huom. oman kotitalouden hoito!!)

Ammatin arvioiminen

- Vakuutuslääketieteen näkökulmasta hakijan ammatti on eri kuin hoitavan lääkärin tai hakijan itsensä arviossa (esim. kodinhoitotyö, työttömän työnhakijan työ, opiskelu)
- Työttömän työkykyä arvioidaan pääsääntöisesti siihen työhön, josta hän on jäänyt työttömäksi tai jonka hän on ilmoittanut työnhakuammatiksi.
- Pitkään työttömänä olleen työkykyä voidaan arvioida myös muuhun työhön, jota hän on velvollinen vastaanottamaan
- Jos ei ole ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi, työkykyä arvioidaan suhteessa oman kotitalouden hoitoon
 - Yleensä tällöin on ulkopuolisen avun tarve kodinhoidossa osoitettava
 - Esim. hakijalla tietty ammatillinen koulutus, mutta on ollut pitkään kodinhoitotyössä tai hoitovapaalla

Diagnoosin merkitys

- Vakuutuslääketieteellisessä arvioissa oleellisia todennettavia asioita ovat:
 - Sairauden toteamisen asianmukaisuus
 - Sairauden /seurauksen vaikutus toimintakykyyn
 - Sairauden ja seurausten syy-yhteys /todennäköisyys

Ongelmadiagnooseja

- R-ryhmän diagnoosit: osa ei ole sairauksia eivätkä kelpaa A-todistuksella sairauspäivärahan perustaksi (joko hylkäys tai lisäselvitys)
 - R70-94 tutkimuksissa esiintyvät poikkeavat löydökset eivät ole riittävä osoitus sairaudesta ja työkyvyttömyydestä (vrt. SVL 8 L 4 §)
 - osa R-diagnooseista kelpaa alkuvaiheen työdiagnoosiksi (esim R42, huimaus, jos työnkuva edellyttää työstä poissaoloa, esim. työskentely korkealla paikalla tai liikenteessä yms)

Ongelmadiagnooseja

- F43 Stressireaktio, sopeutumishäiriö
 - usein rosakoppadiagnoosi, jonka perusteet huonosti arvioitu (vrt. diagnostiset kriteerit)
 - työkyvyttömyyden kannalta keskeistä diagnoosin perusteet ja toimintakyvyn rajoitteet sekä hoidon toteutus. Lähtökohtaisesti ei päivärahaa pelkällä A-todistuksella

Diagnoosi A-todistuksessa F43.0 tai F43 → käytännössä lisäselvitys aina, jos haetaan pitemmälle kuin omavastuuajalle

Ongelmadiagnooseja

- F32 ja F33 Masennus, toistuva masennus
- paljon virheellistä vaikeusasteen määrittystä
- diagnostiikan ja hoidon selvitys on tärkeää jo päivärahan alkuvaiheessa; joskus jo ensimmäisestä hakemuksesta
 - liitännäisdiagnooseilla merkitystä (esim. persoonallisuushäiriöt, jotka yksin eivät aiheuta SVL mukaista työkyvyttömyyttä, mutta voivat masennuksen tai muun MT-häiriön yhteydessä olla ratkaiseva tekijä työkyvyttömyyden synnyssä)

Ongelmadiagnooseja

- Keskivaikea masennustila (F32.1) voi aiheuttaa työkyvyttömyyttä, mutta monet ovat myös työkykyisiä
- Vaikea masennustila (F32.2) aiheuttaa usein työkyvyttömyyden, jos diagnoosi on oikea
- Psykoottinen masennustila (F32.3) aiheuttaa yleensä aina työkyvyttömyyden

Ongelmadiagnooseja

- F60-61 Persoonallisuushäiriöt
 - harvoin yksinään työkyvyttömyyden peruste
 - yleensä oltu töissä, vaikka sairaus /persoonallisuus ollut muuttumaton; yleensä konfliktit työpaikalla tai muu elämäntapahtuma aiheuttaa työstä pois jäämisen => sairauspäivärahan hakemisen

Ongelmadiagnooseja

- Z-koodit: eivät ole sairauksia vaan yhteydenoton syitä terveyspalveluihin
 - eivät ole osoitus sairaudesta
 - jos ei varsinaista sairautta, hakemus hylätään
 - Z73 (työuupumus) tavallisimmin käytetty Z-koodi – ei oikeuta sv-päivärahaan. Kuitenkin voi lisäselvityksen kera täydentää oikeita sairausdiagnooseja eli jos on myös työkyvyttömyyttä aiheuttava sairaus, ei Z73 poissulje sv-päivärahan myöntämistä
 - Älä kuitenkaan kirjaa päädiagnoosiksi!

Sisäilmaongelmat

- Oireita työpaikalla mutta muualla oireeton
- Pitkäaikaisista päiväraahakemuksista yleensä hylkäävä päätös (ns. työpaikkakyvyttömyys)
- Työturvallisuuslaissa on työpaikan terveellisyydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen säädetty työnantajan velvollisuudeksi

Muita ns ongelmadiagnooseja

- CRPS
- EDS (ja EDS-tyyppiset oireet)
- Toiminnalliset oireet, kuten krooninen väsymysoireyhtymä
- Fibromyalgia

- Näissä usein edellytetään laajempaa selvitystä diagnostiikasta
 - Missä diagnoosi on tehty ja mihin se perustuu
 - Onko riittävät poissulku tutkimukset tehty?
 - Onko tehty hoito- ja kuntoutussuunnitelma?

Sairaus, tutkimukset ja hoito

- Sairauden hoito voi edellyttää työstä poissaoloa, vaikka toimintakyky ei olisikaan merkittävästi alentunut
 - esim. hyvävoimaisen syöpäpotilaan sytostaattihoidot
- Myös sairaalassa tutkittavana oleminen oikeuttaa päivärahaan.
 - Poliklinikalle tai tutkimuksiin jonottaminen ei aiheuta automaattisesti työkyvyttömyyttä

Hoito ei ole toteutunut

- Oikeus sairauspäivärahaan, erityisesti sairauden pitkittyessä, arvioidaan yleensä **asianmukaisen hoidon** jälkeisessä tilanteessa
- Esim. pitkittyvä masennustila, lääkehoito kuvataan lausunnossa mutta ostoja ei näy Kelan tilastoissa
- Potilaalla on oikeus kieltäytyä hoidosta
- Tavanomaisesta hoidosta kieltäytyminen viittaa yleensä sairauden lieväästeisuuteen sekä muihin kuin sairausperusteisiin syihin olla poissa töistä
- Päiväraha mahdollistaa osaltaan asianmukaisen hoidon toteutumista

Toimintakyky

- Suurin sudenkuoppa on tämän kohdan jättäminen tyhjäksi
- Tutkimuslöydösten perusteella lääkärin arvioima toimintakyky ja toiminnan rajoitteet. Merkitys arkipäivässä ja työtehtävissä: mitä ei voi sairausrajoitteiden vuoksi tehdä, mitä voi niistä huolimatta tehdä. Yksilön saavuttama paras toimintakyky ennen sairastumista.
- "Mitä voi ja mitä ei voi tehdä / mitä tehden päivät kuluvat?"

Päihteiden käyttö ja työkyvyttömyys

- Juopumus, päihtymys ja krapula eivät vakiintuneen käytännön mukaan oikeuta päivärahaan (F10.0 ja F10.1)
- Päihteiden käytön objektiivisten merkkien dokumentointi B-lausuntoihin on puutteellista (puhallutustulokset, laboratorionkokeet)
- Katkaisuhoidon jälkeisessä vieroitusoireyhtymässä voidaan myöntää ad 30 päivää laitospuotoisen päihdekuntoutuksen ajaksi (kuntoutusraha ensisijainen sairauspäivärahaan nähden)
- Jos pitkäaikaisesta päihteiden käytöstä on syntynyt liitännäissairauksia, arvioidaan työkykyä suhteessa näihin sairauksiin. Voivat olla perusteita sairauspäivärahan/ työkyvyttömyyseläkkeen myöntämiselle

Kliininen tutkimus

- Toiseksi suurin sudenkuoppa, jos käyttää B1-lomaketta, koska kirjoittaja voi sivuuttaa tämän kohdan
- Jää hämmästyttävän usein täyttämättä (n. 20% työterveyshuollon ja jopa 30% erikoissairaanhoidon lausunnoista (SLL 33/2012: 109 B-lausuntoa)
- Erityisesti asetettujen diagnoosien kannalta oleelliset havainnot

HOITO TAI KUNTOUTUSSUUNNITELMA

- Jos on työkyvyttömyyttä aiheuttava sairaus, tulisi olla myös hoitosuunnitelma
- Tavoitteiden, aikataulun ja ennusteen perusteella arvioidaan työkyvyttömyyden kestoa
- Ennustetta tarvitaan myös vammaisetuuksien, kuntoutuksen ja lääkkeiden erityiskorvattavuuden arvioissa; vain pitkäaikaiset sairaudet oikeuttavat
- Lääkinnällisen kuntoutuksen suunnitelmaan kuntoutustoimenpide, ajankohta ja määrä (toteuttaja). Tai perustelu, jos kuntoutusta ei suunnitella. Jos aiempi kuntoutustoimenpide, sen hyöty ja perustelu uudelle suositukselle.
- Ammatillisen kuntoutuksen suunnitelmaan tavoite:
 - entisessä työssä jatkaminen; minkä toimenpiteen avulla?
 - ammatin vaihto, uudelleen koulutus; millä perusteella?

JOHTOPÄÄTÖKSET

Työkyvyttömyys ja sen kesto

- **Looginen johtopäätös** diagnosoidusta sairaudesta, sairauden vaikeusasteesta, toimintakyvyn heikentymisestä, hoitovasteen puuttumisesta, hoitovasteen saavuttamisen ennusteaikataulusta

Työhönpaluun suunnitelma

- "Sairauslomaa voi pitää hoitotoimenpiteenä, jolla on indikaatiot, haitta, kontraindikaatiot, sisältö, oikea annostus ja odotettu hoitotulos. **Työhön paluun suunnittelu on osa hoitoa.**"

-Lääkärin etiikka (Suomen lääkäriliitto, 2013)

Tarvittavat tiedot (B-lausunto)

- Ammatti (yrittäjä/työtön/kotona/opiskelija/osaeläke), koulutukset
- Milloin tavannut potilaan henkilökohtaisesti? Etävastaanotto/puh/vastaanotto
- Mihin työhön työkykyä verrataan (vai oman kodin hoitoon), mitä työtä työtön hakee?
- Työtehtävät, työn kuvaus, koska viimeksi ollut töissä
- Oleelliset diagnoosit (E78, I10?)
- Esitiedot
 - Oireet, tutkimustulokset, miten hoito on tehonnut, ennuste, päihdeanamneesi
- Status (älä sekoita oireita, esitietoja ja objektiivisiä löydöksiä), BMI
- Toimintakyvyn kuvaus (fyy/psy/sos/kog, työ/arki)
- Johtopäätökset
- Hoito- ja kuntoutussuunnitelma
- Työhönpaluusuunnitelma

Lääkäri todistajana

- Pohjautuu yleiseen luottamukseen lääkäristä puolueettomana asiantuntijana
- Määrämuotoinen eli kunnian ja omantunnon kautta vakuutettu lääkärinlausunto voi korvata valaehtoisen todistamisen oikeudessa ja viranomaismenettelyssä
- Lääkärintodistuksen tulee perustua sellaisiin tietoihin, joiden paikkansapitävyydestä lääkäri itse on vakuuttunut
- Todistuksesta tulee olla selvästi todettavissa, mikä osa tiedoista perustuu potilaan kertomukseen ja mikä todistuksen laatijan omiin havaintoihin
- Onko tutkimushavaintojen ja potilaan kuvaaman toimintakyvyn/oireiden välillä ristiriitaa?
- Todistuksen kirjoittaminen edellyttää, että lääkäri on tutkimuksessaan todennut työkykyyn vaikuttavan sairauden, joka
 - Estää oman tai siihen verrattavan työn tekemisen
 - Pahenee, jos henkilö jatkaa työssään eikä vaihtoehtoista työtä ole tarjolla
 - Ei ole hoidettavissa ilman työstä poissaoloa

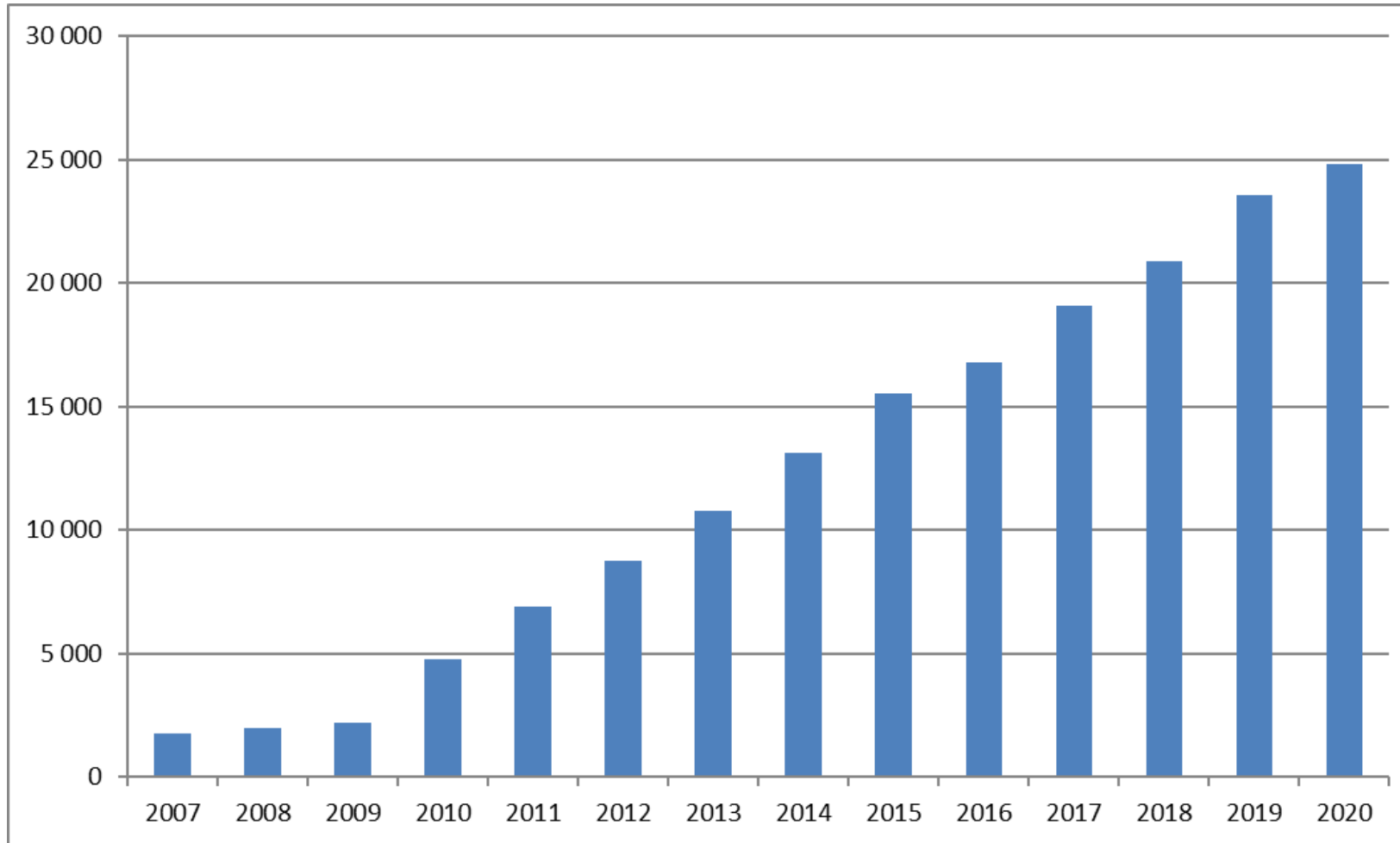
Osasairauspäivärahan tarkoitus:

Tukea kokoaikatyössä pysymistä sekä oma-aloitteista paluuta omaan työhön

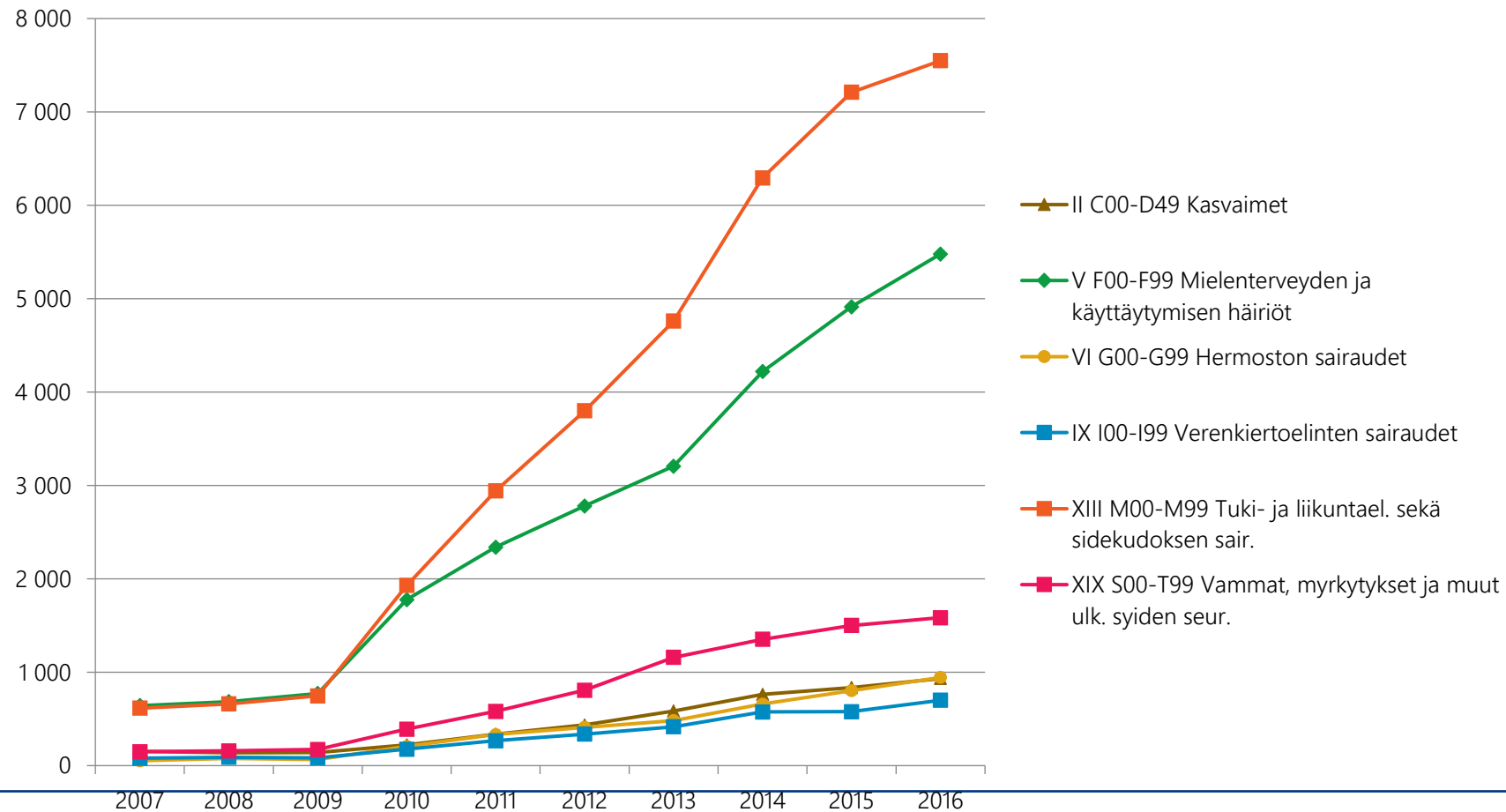
- työssä pysymisen ja työhön paluun yksilöllinen suunnittelu
- mahdollisuus selvittää, riittääkö työkyky oman työn tekemiseen
- lähtökohtana on järjestelyn vapaaehtoisuus, tulee aina perustua sopimukseen työntekijän ja työnantajan välillä

Osasairauspäivärahan saajat 2007-2020

Alkaneet osasairauspäiväraha-kaudet eräiden sairauspäryhmien mukaan 2007-2016

Osasairauspäivärahan vaikuttavuus

Positiivisia vaikutuksia mielenterveyssairauksista kärsivien pysyvään työhön paluuseen.

Pienentää riskiä kokoaikaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Erytisesti ikääntyvät työntekijät näyttäisivät hyötyvän osasairauspäivärahasta osana työuran pidentämistä.

Viikari-Juntura ym. 2017. Legislative change enabling use of early part-time sick leave enhanced return to work and work participation in Finland

Osasairauspäiväraha (16-67v)

- Tukee työntekijän työssä pysymistä ja työhönpaluuta
- Työkyvytön (SVL 8 luku 4 §), mutta "voi työskennellä osa-aikaisesti terveyttään tai toipumistaan vaarantamatta" (40-60% työaika, yrittäjä vähentää työskentelyään vastaavasti)
 - Riittääkö kunto omaan työhön
 - Työhönpaluun yksilöllistäminen
 - Sopimus esitettävä, useampaa osa-aikaista työtä tekevän on sovittava työnantajiansa kanssa työajan vähentämisestä siten, että kokonaistyöaika vähentyy 40 – 60 %:iin aiemmasta.
- Oltava **kokoaikaisessa työssä** (joissakin töissä jopa <30t/vk)
 - Mikäli kaksi tai useampi osa-aikatyö, tulee yhteenlasketun työajan olla vähintään 35 h/vko
- 12-120 arkipäivää, ei lasketa enimmäisaikaan, voi olla samaan aikaan vuosilomalla
- 2kk takautuva maksuaika
- 50% spvr määrästä (jos osasairauspäivärahaa ei välittömästi edellä sairauspäiväraha, puolet sen sairauspäivärahan määrästä, johon vakuutetulla olisi oikeus osasairauspäivärahoikeuden alkaessa)
- Jos asiakas on 12 kuukautta työkykyinen → enimmäisaika nollautuu
- Enimmäisaikaan lasketaan kaikki osasairauspäivärahapäivät kahden edeltäneen vuoden ajalta
 - ✓ lasketaan osasairauspäivärahajakson alusta kaksi vuotta taaksepäin kaikki osapäivärahapäivät
 - ✓ voivat olla eri sairauksien aiheuttamia

Kokoaikatyö

- **Kokoaikatyön edellytys täyttyy myös**, kun vakuutettu on työkyvyttömäksi tullessaan tai osasairauspäivärahaikauden alkaessa kokoaikaisessa työsuhteessa mutta kokoaikatyö on tilapäisesti keskeytyneenä
- perhevapaan
- vanhempainvapaata
- hoitovapaata
- osittainen hoitovapaata
- vuorotteluvapaan
- opintovapaan
- koko- tai osa-aikaisen lomautuksen taikka
- muun vastaavan tilapäisen keskeytyksen tai työajan lyhennyksen vuoksi.

Ostavastuuauka

- **1+9 päivää:** Sairastumispäivä + yhdeksän sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää.
- **1 päivä:** Jos työkyvyttömyys alkaa saman sairauden perusteella uudelleen 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi maksettiin sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa, osasairauspäiväraha maksetaan sairastumispäivää seuraavasta arkipäivästä.
- **0 päivää:** Ostavastuuaukaa ei ole, jos osasairauspäivärahaan oikeuttava työkyvyttömyys alkaa tai jatkuu välittömästi sitä edeltäneen sairauspäivärahan tai kuntoutusrahan jälkeen.

Lisäpäiväoikeus

- Vakuutettu voi saada uudelleen osasairauspäivärahaa saman sairauden perusteella enimmäisajan täyttymisestä huolimatta, jos hän palaa ansiotyöhön ja hänen sairautensa uusiutuu työssäolon jatkuttua yhtäjaksoisesti vähintään 30 kalenteripäivää. Päivärahaa maksetaan yhdessä tai useammassa jaksossa enintään 50 arkipäivältä. (SVL 1224/2004 8 luku 9 § 5 mom.)

Osa-aikatyön keskeytyminen

- Osa-aikatyön tekeminen saattaa tilapäisesti keskeytyä osa-aikatyösopimuksen voimassaoloaikana eri syistä. Vakuutetulla on osa-aikatyösopimuksen voimassaoloaikana normaali työsuhteesta johtuva oikeus olla tilapäisesti pois työstä esimerkiksi oman tai lapsen sairastumisen vuoksi. Myös vuosiloman pitäminen on mahdollista.

Osa-aikatyön keskeytyminen

- Jos osa-aikatyö keskeytyy tilapäisesti esimerkiksi oman tai lapsen sairastumisen tai vuosiloman vuoksi siten, että osa-aikatyö keskeytyksen jälkeen jatkuu sopimuksen mukaisesti, sopimuksen osapuolet eli työntekijä ja työnantaja valitsevat kahdesta vaihtoehdosta:

Vaihtoehto 1:

- Osapuolet muuttavat osa-aikatyösopimusta siten, että sopimus päättyy keskeytyksen ajaksi ja jatkuu sen jälkeen. Osasairauspäivärahan maksaminen lakkaa keskeytyksen ajaksi ja jatkuu uudelleen osa-aikatyösopimuksen mukaisesti.
 - Jos asiakkaan työkyvyttömyys jatkuu yhdenjaksoisena myös keskeytyksen ajan, seuraavaan osa-aikatyöjaksoon ei tule omavastuuaikaa.
 - Jos keskeytyksen ajalle myönnetään sairauspäiväraha ja osasairauspäivärahan maksaminen jatkuu välittömästi tämän jälkeen, ei tässäkään tapauksessa omavastuuaikaa tule.
 - Jos asiakas ei ole keskeytyksen aikana työkyvytön, keskeytystä seuraavan osa-aikatyöjakson **omavastuuaika** on joko 1 tai 10 päivää riippuen keskeytyksen pituudesta. (Kuntoutusrahan jälkeen omavastuu on 0.)

Vaihtoehto 2.

- Osa-aikatyösopimus pidetään voimassa keskeytyksen ajan. Osasairauspäivärahan maksaminen jatkuu keskeytyksen ajan sopimuksen mukaisesti ja suorituspäivät kuluvat. **Pääsääntöisesti Kelaan ei tarvitse ilmoittaa tilapäisestä keskeytyksestä, jos osa-aikatyösopimus pysyy voimassa.** Jos keskeytyksellä on vaikutusta työnantajan oikeuteen saada osasairauspäivärahaa, esim. palkanmaksun peruste muuttuu täydestä palkasta vuosilomapalkaksi, on muuttuneesta palkanmaksusta kuitenkin ilmoitettava.
-

Osasairauspäiväraha ja vuosiloma

Lähtökohta: työntekijä ja työnantaja tekevät osa-aikatyösopimuksen ajalle, jolla työtä osa-aikaistetaan ja haetaan osasairauspäivärahaa.

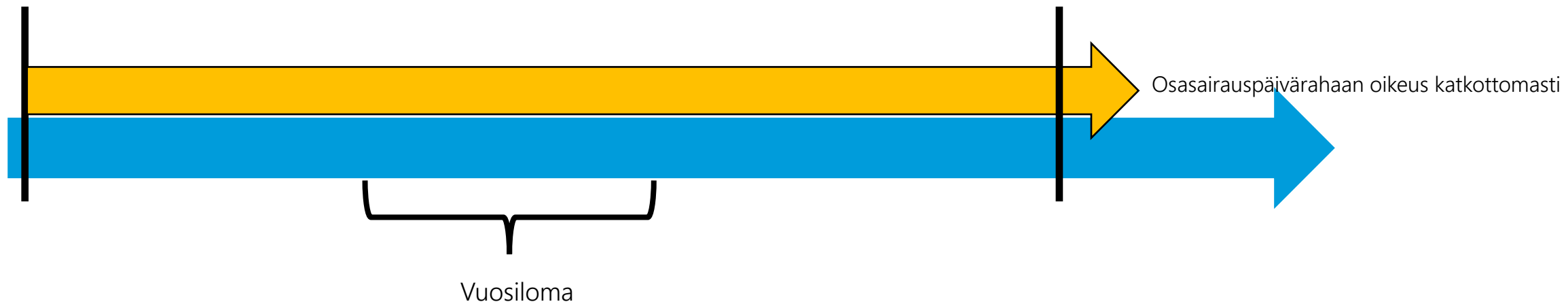
Jos osa-aikatyösopimus pidetään voimassa vuosiloman ajan, oikeus osasairauspäivärahaan säilyy → Oikeus osasairauspäivärahaan perustuu työkyvyttömyyteen ja siltä ajalta tehtyyn työnantajan ja työntekijän väliseen sopimukseen.

Työterveyslääkäri arvioi B-lausunnossa työkykyä yhtäjaksoisesti koko osa-aikaisen työskentelyn suunnitelman ajalle

Osasairauspäiväraha ja vuosiloma

Esimerkki 1

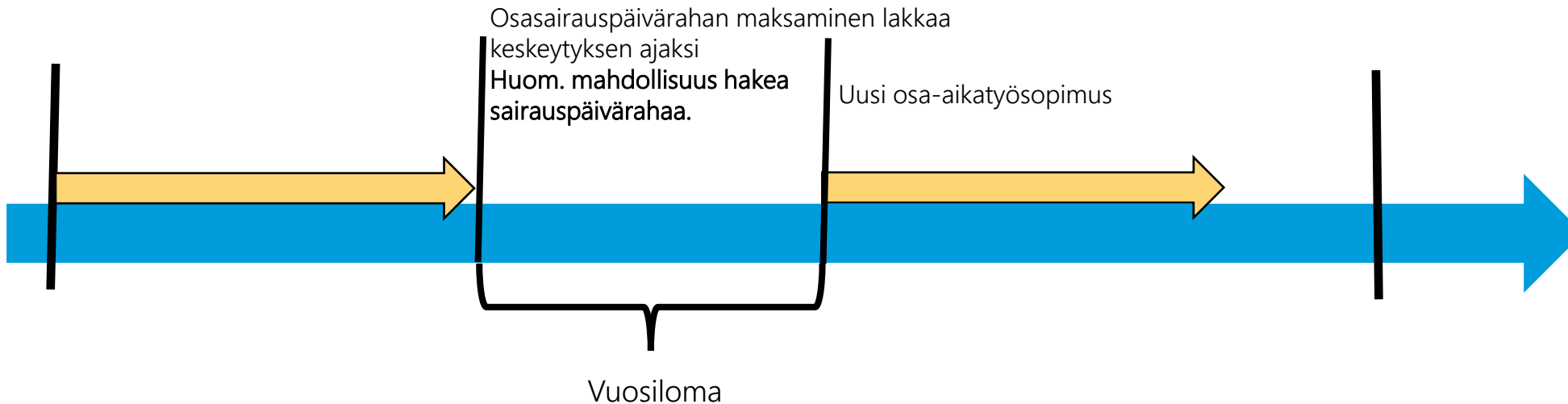
Osasairauspäiväraha ja vuosiloma: osa-aikatyösopimus voimassa vuosiloman ajan

Osasairauspäiväraha ja vuosiloma

Esimerkki 2

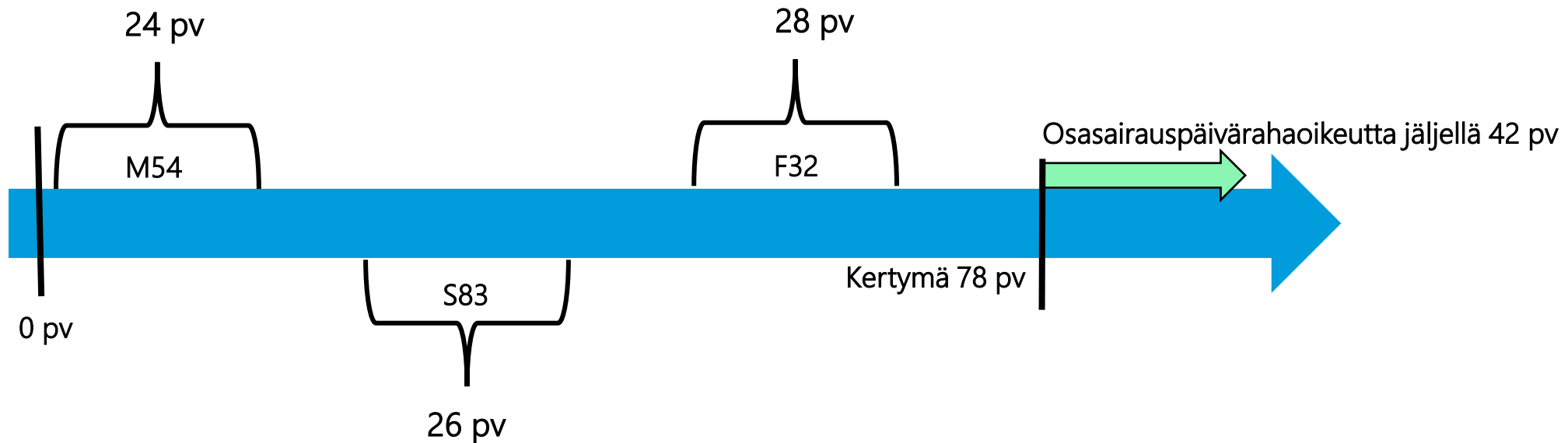
Osasairauspäiväraha ja vuosiloma: osa-aikatyösopimusta muutetaan keskeytyksen johdosta (sopimus päättyy keskeytyksen ajaksi ja jatkuu sen jälkeen).

Osasairauspäivärahan suorituspäivät ja oikeus lisäpäiviin

- Enimmäisaikaan lasketaan kaikki osasairauspäivärahapäivät kahden edeltäneen vuoden ajalta.
- Enimmäisaikaan laskettavat osasairauspäivärahapäivät voivat olla eri sairauksien aiheuttamia: enimmäisaika ei ala kulua alusta uuden sairauden perusteella.

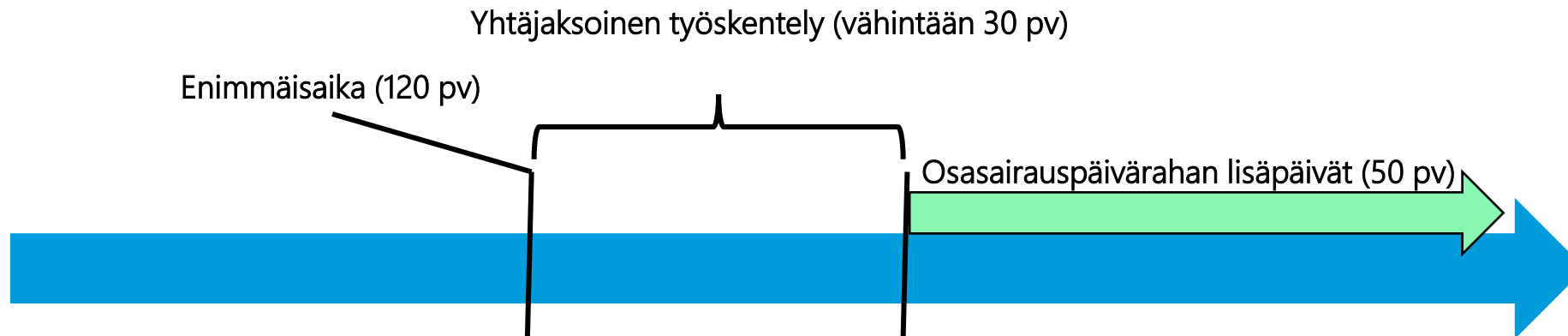
Esimerkki 1

Osasairauspäivärahan suorituspäivät ja oikeus lisäpäiviin

- Asiakas voi saada uudelleen osasairauspäivärahaa **saman** sairauden perusteella enimmäisajan täyttymisestä huolimatta, jos hän palaa ansiotyöhön ja hänen sairautensa uusiutuu työssäolon jatkuttua yhtäjaksoisesti vähintään 30 kalenteripäivää.
 - ✓ Yhtäjaksoisella 30 päivän työskentelyllä tarkoitetaan kalenteripäiviä, jolloin siihen sisältyvät myös sunnuntai- ja pyhäpäivät.

Esimerkki 2

Esimerkkejä:

- Osasairauspäivärahan hakija on tullut työkyvyttömäksi osittaisella hoitovapaalla ollessaan. Työaika oli vähennetty osittaisen hoitovapaan ajaksi 30 tuntiin (80 %) normaalista kokoaikatyöstä 37,5 h / viikko. Hän sopii osittaisen hoitovapaan päättymisen jälkeen työnantajansa kanssa työajan vähentämisestä 18,75 tuntiin (50 %) normaalista kokoaikatyöstään 37,5 h / viikko. Hänellä on oikeus osasairauspäivärahaan.
- Osasairauspäivärahan hakija tulee työkyvyttömäksi ollessaan kokoaikatyöstään vuorotteluvapaalla. Vuorotteluvapaan päättymisen jälkeen hän hakee osasairauspäivärahaa tarkoituksenaan palata sen jälkeen kokoaikatyöhönsä. Hänellä on oikeus osasairauspäivärahaan, jos hän vähentää työaikaansa kokoaikatyöstä 40 – 60 %.

B-lausunto/Osasairauspäiväraha

- Arvioi ja kuvaa millaisissa olosuhteissa ja millaisilla edellytyksillä potilas voi hoitaa osan työtehtävistään niin, että **terveys ja toipuminen eivät vaarannu**.
- Kirjaa hoito- ja kuntoutussuunnitelma sekä arvioida työkyvyttömyyden kestosta. Perustele osasairauspäiväraha-kauden **tarve** selkeästi (esimerkiksi tehostettu hoito tai lääkitys ja sen oletettu vaikutus seuraavien 2-3 kuukauden aikana).
- Hakija on työkyvytön ja voi tehdä työtään osa-aikaisesti vaarantamatta terveyttään tai toipumistaan

Ongelmia harvoin

- Alko-ongelmainen autonkuljettaja, miten osa-aikainen työhönpaluu onnistuu
- Osittain raitis?
- Liian pian selkäleikkauksen jälkeen yritys palata kokopäiväisiin töihin taloudellisista syistä
- Pyydetty operoiveen lääkärin arvio toipumisesta, kykeneekö arvioitua aiemmin fyysisesti raskaaseen työhönsä

Kansaneläkkeen työkyvyttömyyseläke / kuntoutustuki

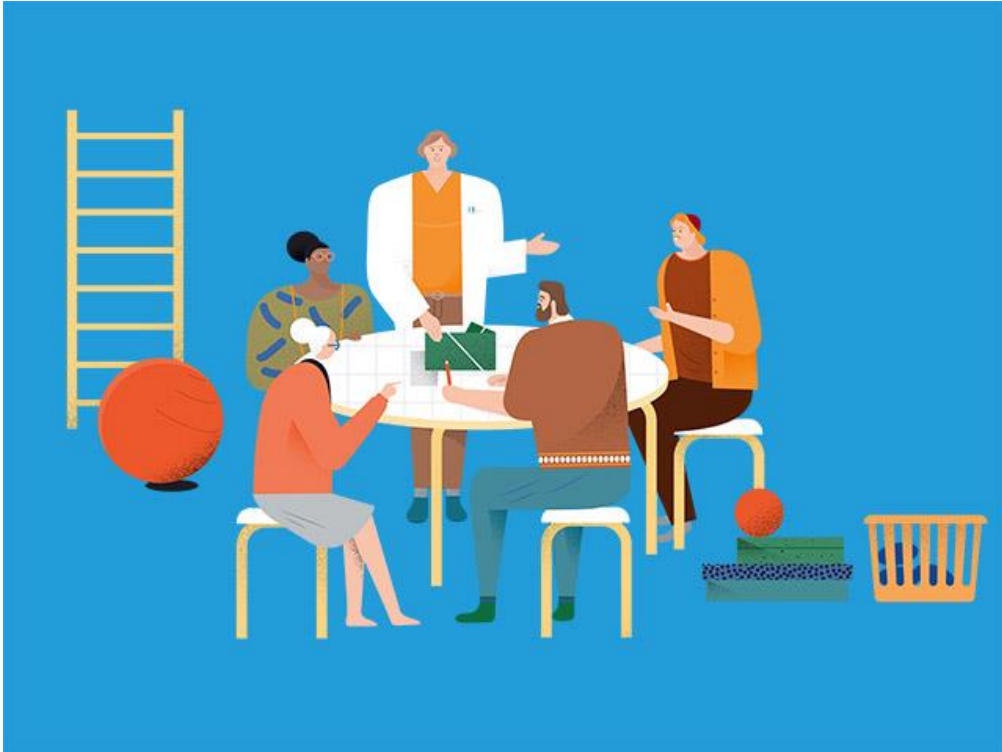
Ansionmenetyksen korvaaminen
sairaudesta johtuen pitkäaikaisesti

Kuntoutustuki / työkyvyttömyyseläke

- **Kuntoutustuki on määräajaksi** myönnettävä työkyvyttömyyseläke
 - myönnetään, kun työkyvyn arvioidaan **palautuvan asianmukaisella hoidolla tai kuntoutuksella**.
 - edellyttää, että henkilölle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma
 - voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi
- **Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää toistaiseksi**, jos työkyvyn ei katsota palautuvan asianmukaisella hoidolla ja kuntoutuksella.
- Kuntoutustukea/työkyvyttömyyseläkettä voi hakea Kelasta ja työeläkelaitoksista.
- **Kela ei myönnä osakuntoutustukea, osatyökyvyttömyyseläkettä eikä työuraeläkettä**
 - näitä etuuksia voi hakea työeläkeyhtiöistä.

Kuntoutus on aina ensisijaista

- Kuntoutus ja kuntoutuminen ovat aina **ensisijaisia** toimenpiteitä ja etuuksia työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden
- Kuntoutustarve selvitetään aina ennen eläkepäätöstä
 - kuntoutustarve ja mahdollisuudet tutkitaan aina jo sairauspäivärahaikauden aikana
 - hyödynnetään sairauspäivärahaikauden aikana saatu tieto

Työkyvyttömyyseläke (Kela, KEL) 16-64v

- **Alle 60v** työkykyä verrataan omaan tai muuhun työhön. Sairauden, vian tai vamman takia kykenemätön tekemään **tavallista työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä**, jota on pidettävä hänen **ikänsä, ammattitaitonsa sekä muut seikat huomioon ottaen hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana**
- **60 vuotta täyttäneen** työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa painotetaan työkyvyttömyyden **ammattillista luonnetta**.
 - Alle 20-vuotiaalle työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää sen jälkeen, kun on selvitetty, ettei hänellä ole mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen.
 - KEL:n työkyvyttömyyseläke myönnetään aina pysyvästi sokealle tai liikuntakyvyttömälle henkilölle

Työkyvyttömyys (työkyky 3/5 vai 2/5)

- Muista, että työkyvyttömyyden määritelmä on erilainen, kun Kela arvioi oikeutta sairauspäivärahaan tai työkyvyttömyyseläkkeeseen. Sairauspäivärahassa työkykyä verrataan oman työn vaatimukseen **(ammatillinen työkyvyttömyys)**.
- Kuntoutustuessa ja työkyvyttömyyseläkkeessä työkykyä arvioidaan suhteessa tavalliseen työhön, siihen verrattavaan työhön tai muuhun kohtuullisen toimeentulon turvaavaan työhön **(ns. yleinen työkyvyttömyys)**.
- **Yli 60-vuotiaalla** työkykyä arvioidaan suhteessa hänen omaan työhönsä, jos hänellä on takanaan pitkä työura. Pysyvästi sokea tai liikuntakyvytön voi saada työkyvyttömyyseläkettä Kelasta, vaikka hän olisi töissä

Työkyvyttömyyden määrittely

- Työkyvyttömyys määritellään sairausvakuutuslaissa ja kansaneläkelaisissa ja työeläkelaeissa eri tavoin.
 - Sairauspäiväraha- ja työkyvyttömyyseläkepääätös voivat erota toisistaan.
 - **Esimerkki:** Epilepsiaa sairastava alle 60-vuotias ammattiautoilija on työkyvytön omaan työhönsä, mutta tämä ei riitä työkyvyttömyyseläkkeen saamiseksi, jos hänellä on työkykyä muuhun työhön. Kuntoutuksen mahdollisuudet on selvitettävä.
- **Sairauspäiväraha** turvaa toimeentulon **lyhytaikaisen** työkyvyttömyyden varalta.
- **Työkyvyttömyyseläke** on tarkoitettu turvaamaan toimeentuloa **pidempiaikaisen** työkyvyttömyyden varalta.

B-lausunto / eläke, kuntoutustuki

- **Työ- ja toimintakykyyn vaikuttavat sairaudet** tärkeysjärjestyksessä (oleelliset diagnoosit)
- **Ammatti**, nykyinen työ ja työtehtävät sekä koulutus- ja työhistoria.
- **Olelliset esitiedot**, sairaushistoria ja tutkimuslöydökset, jotka ovat toimintakyvyn näkökulmasta keskeisiä.
 - Kerro, mihin sairauksien diagnoosit perustuvat, miten hoito ja kuntoutus on edennyt ja millaisia tulokset ovat.
- **Sairauden nykytila ja ajantasaiset statuslöydökset.**
- Kokonaisarvio **toimintakyvystä**. Huomioi fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja kognitiivinen toimintakyky.
 - Arvioi lausunnossa sairauden/sairauksien toimintakyvylle aiheuttamia rajoitteita arjen sujuvuuden näkökulmasta. Olellaista on, että arvioit ja kirjaat potilaan tai omaisen kertoman ohella objektiivisesti vastaanotolla tekemäsi havainnot ja tutkimustulokset. **Erottele, mikä on potilaan tai omaisen kertomaa ja mikä oma havaintosi.**
 - Kuvaa lausunnossa myös toimintakyvyn vahvuudet ja asiat, joista potilas suoriutuu rajoituksista huolimatta.
 - Arviossa on tärkeää sekä kuvata **tämänhetkinen toimintakyky että antaa ennuste** toimintakyvyn kehityksestä.
- Ajantasainen **hoito- ja kuntoutussuunnitelma**.
 - Esitä näkemyksesi siitä, **onko työkyky palautettavissa hoidolla ja mahdollisesti ammatillisella tai lääkinnällisellä kuntoutuksella**. Hoitavan lääkärin näkemys on erityisen tärkeä, jos suosittelet jatkoa kuntoutustukeen.
 - Huomaa, että **hoito ja kuntoutus ovat aina ensisijaisia** suhteessa työkyvyttömyyseläkkeeseen.
- **Työ- tai toimintakyvyn suhde ansiotyöhön yleensä.**
- **Jäljellä oleva toimintakyky** ja se, mitä työtehtäviä potilas voi edelleen tehdä.
- **Johtopäätökset työkyvystä**.
 - Esitä arviosi potilaan työkyvystä.
 - Käytä apuna hoito- ja kuntoutussuunnitelmaa, kun arvioit työkyvyttömyyden kestoa.

- "Hakija on työkyvytön, eikä työkyky ole kuntoutustoimin palautettavissa"

Kuntoutus

Kelan on lain mukaan järjestettävä

- ammattillinen kuntoutus
- vaativa lääkinällinen kuntoutus
- kuntoutuspsykoterapia
- harkinnanvarainen määrärahasidonnainen lääkinällinen kuntoutus

Kela|Fpa

TAVOITE

- **Ammatillista kuntoutusta järjestetään** työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi.
- **Vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta järjestetään** mahdollistamaan arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista varten.
- **Kuntoutuspsykoterapiaa** järjestetään työ- tai opiskelukyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi henkilöille, joiden työ- tai opiskelukykyä uhkaa mielenterveydenhäiriö.
- Lisäksi Kela **voi** järjestää ja korvata **harkinnanvaraista kuntoutusta** eduskunnan vuosittain myöntämän **rahamäärän puitteissa**.
 - Harkinnanvaraisen kuntoutuksen tavoitteena on työ- tai toimintakyvyn turvaaminen tai parantaminen.
 - Harkinnanvaraisen kuntoutuksen tavoitteena on työ- tai toimintakyvyn turvaaminen tai parantaminen.

Ammatillinen kuntoutus

Kela|Fpa[®]

Kela/ työeläkeyhtiö

- Työntekijällä tai yrittäjällä on todennäköinen lääketieteellinen työkyvyttömyyden uhka lähivuosina = **työeläkeyhtiön kuntoututettava**
- Työkyvyttömyyden uhkaa voidaan siirtää tai estää tarkoituksenmukaisella ammatillisella kuntoutuksella
- Hakija on vakiintunut työelämään, työelämäkytkös <3v
- Työansioita on yhteensä vähintään **36 820,43** (vuoden 2021 taso) hakemusta edeltäneen 5 v. ajalta
- Työntekijällä ja yrittäjällä on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen enintään ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden loppuun asti.
- Hakijalla ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturma- tai liikennevakuutuksen perusteella

Kelan ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytykset 6a§

-ovat löyhemmät kuin työeläkeyhtiöillä

- **Sairaus, vika tai vamma** on aiheuttanut tai sen arvioidaan aiheuttavan lähivuosina työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien **olennaisen heikentymisen**
- Työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon henkilön **kokonaistilanne**
- Kuntoutus on **tarkoituksenmukaista, oikea-aikaista** ja tavoitteena on työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien säilyttäminen tai parantaminen tai työkyvyttömyyden estäminen
- Ammatillista kuntoutusta ei ole järjestetty
 - työeläkelakien tai
 - erityisopetusta koskevien säännösten nojalla

Myöntämisedellytykset 7a§

- Kela järjestää ammatillista kuntoutusta **16–29-vuotiaalle nuorelle**, jonka kuntoutus on tarkoituksenmukaista nuoren toimintakyvyn ja elämänhallinnan sekä opiskelu- tai työllistymisvalmiuksien tukemiseksi tai edistämiseksi. Lisäksi edellytetään, että kuntoutus on tarpeen tukemaan tai edistämään nuoren kykyä opiskella tai työllistyä.
- **Myönnetään 16-29-vuotiaalle nuorelle, jonka toimintakyky on olennaisesti heikentynyt ja**
- jolla ei ole todettua sairautta eikä hän tarvitse lääketieteellistä selvitystä terveydentilastaan TAI
- jolla voi olla myös diagnosoitu sairaus, mutta nuoren työ –tai opiskelukyky ei ole olennaisesti heikentynyt

Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret

- Nuoren ammatillinen kuntoutus on tarkoitettu erityisesti nuorille, jotka ovat ilman opiskelu- tai työpaikkaa tai joiden opiskelu on vaarassa keskeytyä. Yhteistä kaikille kohderyhmään kuuluville nuorille on se, etteivät he yksin kykene tai ole motivoituneet suunnittelemaan elämäänsä eteenpäin tai luomaan tavoitteita tulevaisuudelle.
- Puhelinkontakti Kelaan riittää, B-lausuntoa ei tarvita

Kelan ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteet

- Kela järjestää ja korvaa
 - **ammatillisia kuntoutuspalveluita** (tavoitteena ammatillinen kuntoutussuunnitelma)
 - **Koulutuskokeiluja** 5-10pv
 - Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (**TEAK**, voi olla ja/tai työhönvalmennus)
 - **TAITO**; työelämävalmiudet, arjen taidot, elämänhallinta, tutustuminen koulutuksiin ja eri aloihin
 - **KIILA**-kuntoutusta (ammatillinen työkykyä tukeva kuntoutus työssä olevalle, ryhmä- ja yksilö-KIILA)
 - perus-, jatko- ja **uudelleen**koulutusta sekä tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätöntä yleissivistävää koulutusta ja valmennusta, koulutuspaikka hankitaan itse, soveltuvuus alalle
- **Nuotti**-valmennus nuorille x20 (kädestä pitäjä, auttaa arjessa ja asioinnissa)
- Lisäksi Kela
 - järjestää ja korvaa tarpeelliset kalliit ja vaativat **opiskelun tai työn apuvälineet**
 - maksaa **elinkeinotukea** työvälineiden ja koneiden hankkimista sekä oman yrityksen perustamista ja muuttamista varten

KIILA (ryhmä/yksilö)

- KIILA-kuntoutus on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat kuntoutuksen alkaessa työssä tai joiden työsuhde on voimassa. KIILA-kuntoutuksen tavoitteena on tukea ja parantaa kuntoutujan työkykyä sekä työelämässä pysymistä. Kuntoutuksessa arvioidaan monipuolisesti kuntoutujan kuntoutustarvetta, siihen johtaneita syitä ja kuntoutujan nykyistä työnhallintaa. Tavoitteena on vastata laaja-alaisin menetelmin yksilön kuntoutustarpeeseen.
- Kuntoutusyhteistyö työnantajan ja työterveyshuollon kanssa on olennainen osa kuntoutusprosessia. Päävastuu tilanteen kartoituksesta ja niiden ratkaisemisesta on ensisijaisesti työpaikalla.

KIILA-kurssille valitaan kuntoutujia,

- joiden työkykyä heikentää **sairaus**, ja sairauden arvioidaan aiheuttavan lähivuosina työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien **olennaisen heikentymisen**
- joiden kuntoutumisen tarve on havaittu ja joilla **työpaikan ja työterveyshuollon toimenpiteet työkyvyn ylläpitämisessä ovat riittämättömiä.**

- Kuntoutuksen oikea-aikaisuuden näkökulmasta ei ole saatavilla:
 - -oman työnantajan KIILA-kurssia
 - -oman ammattialan KIILA-kurssia

KIILA-kuntoutuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon myös hakijan

- fyysisen ja psyykkisen kuormittuneisuuden aiheuttamat muutokset terveydentilassa
- ammatissa ja työssä suoriutumisen vaikeudet
- terveydentilaan liittyvät työssä pahenevat oireet
- runsas terveystalvelujen käyttö ja työstä poissaolot
- työtehtäviä tai -järjestelyjä koskevat muutokset työssä
- vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa omaan työhönsä
- muut kokonaistilanteeseen vaikuttavat tekijät

Työterveyshuollossa ja työpaikalla on

- työntekijän kuntoutustarvetta ja – mahdollisuuksia on riittävästi selvitetty työpaikan ja/tai työterveyshuollon toimesta ja selvityksessä esiin tulleisiin seikkoihin on tehty työntekijän terveyden kannalta tarpeellisia ratkaisuja
- työpaikan ja/tai työterveyshuollon toimenpiteillä ei ole voitu riittävästi parantaa työssä selviytymistä
- tehtyjen selvitysten perusteella KIILA-kuntoutuksella voidaan parantaa työntekijän selviytymistä omassa työssään
- työpaikalla ja/tai työterveyshuollolla on riittävät valmiudet omalta osaltaan osallistua kuntoutuksen toteutukseen ja sen tulosten varmentamiseen (seuranta, työpaikkaselvitykset)
- työpaikka ja työterveyshuolto aktiivisesti sitoutuvat kuntoutusprosessiin.

B-lausunto / ammatillinen kuntoutus

- Nykyinen ammatti, työtehtävät ja työn vaatimukset toimintakyvylle.
 - Myös aiemmat ammatit, mahdolliset kesken jääneet opinnot
- Terveystila sekä työ- ja toimintakykyyn vaikuttava sairaus tai vamma.
 - Kirjaa työkykyyn olennaisesti vaikuttavat sairaudet tärkeysjärjestyksessä ICD-10-koodeineen.
 - Kerro, mihin sairauksien diagnoosi perustuu sekä hoidon ja kuntoutuksen toteutuminen.
- Arvio nykyisestä työ- ja toimintakyvystä ja sen suhde työn vaatimuksiin.
 - Onko opiskelu- tai työkyky heikentynyt olennaisesti?
 - Kuvaa tuoreet **statuslöydökset** ja ajantasaiset tutkimustulokset.
 - Kuvaa **toimintakykyä** arjessa. **PÄIHDEANAMNEESI**
 - Kirjaa **hoito- ja kuntoutussuunnitelma**.

- Arviosi ammatillisen kuntoutussuunnitelman soveltuvuudesta suhteessa potilaan terveydentilaan ja kokonaistilanteeseen. Kiinnitä huomiota seuraaviin asioihin:
 - voimavarat ja vahvuudet
 - sitoutuminen ja motivaatio.
- **Perustelu** ammatillisen kuntoutuksen tarpeelle.
 - Aiheuttaako sairaus tai vamma työ- tai opiskelukyvyn heikentymistä tai työkyvyttömyyden uhkaa nyt tai tulevaisuudessa?
 - Onko potilaalla mahdollisuus saada kokoaikaista tai osa-aikaista ansiotyötä?
 - Huomioi myös muut elämäntilanteeseen tai motivaatioon vaikuttavat tekijät.
- Ammatillisen kuntoutuksen **tavoitteet**.
 - Tavoitellaanko uutta kokonaisvaltaista suunnitelmaa, työmahdollisuuksien lisäämistä olemassa olevalla koulutuksella vai kouluttautumista uudelle alalle?
- **Ehdotuksesi** ammatillisen kuntoutuksen tuesta potilaalle.
 - Soveltuuko suunniteltu koulutus ja ammatti potilaan terveydentilaan?
 - Kirjaa, onko jokin hoito ensisijainen kuntoutukseen nähden.
 - Työkyvyn arviointiin liittyvät tutkimukset kuuluvat ensisijaisesti terveydenhuollolle.
- Hoitavan tahon tai lääkärin yhteystietojen tulee näkyä selkeästi (esim. tk, poliklinikka, osoitetiedot).

Kuntoutuspsykoterapia

Kela|Fpa[®]

Kuntoutuspsykoterapian myöntämisen edellytykset

- 16–67-vuotias
- Työ- tai opiskelukyky on vaarantunut mielenterveyden häiriön vuoksi
- Psykiatrisen diagnoosin jälkeen vähintään 3 kuukautta jatkunut asianmukainen hoitosuhde
- Perustuu yksilölliseen terapian tarpeen arvioon ja kuntoutussuunnitelmaan/lääkärinlausuntoon, joka sisältää **psykiatrin arvion diagnoosista ja kuntoutustarpeesta**
- Päihdeanamneesi

Päihdeanamneesi

- 1.4.2021 alkaen jokaisessa kuntoutuspsykoterapiaa varten tehdyssä kuntoutussuunnitelmassa pitää olla **päihdeanamneesi ja selvitys siitä, käyttääkö asiakas lääkkeitä ja mitä lääkkeitä hänellä mahdollisesti on käytössään.**
- Päihdeongelman hoito on siinä vaiheessa, että tuloksellinen kuntoutuspsykoterapia on mahdollinen. **Kohtuullinen alkoholin käyttö tai satunnainen kannabiksen käyttö eivät ole esteitä** kuntoutuspsykoterapian myöntämiselle.
- Jos asiakkaan saamasta kuntoutussuunnitelmasta puuttuu päihdeanamneesi, tulee ennen ratkaisutyön tekemistä saada asiaan tarvittava lisäselvitys. AUDIT-päihdekyselyn vähäinen pistemäärä on riittävä tieto päihdeanamneesia koskien. Pistemäärän ollessa suurempi (6/7), tarvitaan asiakkaan päihteiden käytöstä tarkempi selvitys.
- Kela on **tiedottanut** terveydenhuollon toimijoita
- Ensimmäistä terapiavuotta varten edellytetään psykiatrian (nuorisopsykiatria, lastenpsykiatria) erikoislääkärin lausuntomuodossa olevaa kannanottoa (tai **julkisessa psykiatrisessa terveydenhuollossa työskentelevän erikoistuvan lääkärin lausuntoa**).

B-lausunto / kuntoutuspsykoterapian jatko

- hoidon ja kuntoutuksen **edistyminen**
- hoidon ja kuntoutuksen **vaikutus** opiskelu- tai työkykyyn
- sairauden oireilu (päihdeanamneesi)
- sairauden aiheuttamat haitat opiskelu- tai työkyvylle
- ennuste terapian vaikutuksesta opiskelu- tai työkykyyn
- **perustelu terapian jatkumiselle**
- kuntoutujan sitoutuminen terapiaan ja **käyntikertojen toteutuminen**
- suositeltu käyntikertojen määrä/vuosi (10-80)
- nuoren terapiaan liittyvien omaisen ohjauskäyntien tarve kuntoutuksen tavoitteiden kannalta.

Harkinnanvarainen kuntoutus

Kela|Fpa

Harkinnanvarainen kuntoutus

- Tavoitteena työ- tai toimintakyvyn turvaaminen tai parantaminen.
- Kela järjestää ja korvaa harkinnanvaraista kuntoutusta eduskunnan vuosittain myöntämän rahamäärän puitteissa. Sillä on lakisääteistä ammatillista ja lääkinnällistä kuntoutusta sekä kuntoutuspsykoterapiaa täydentävä rooli. **Vakuutetuilla ei ole subjektiivista oikeutta harkinnanvaraiseen kuntoutukseen.**
- Kuntoutuksen tulee pääsääntöisesti perustua lääkärinlausuntoon, jossa on suositeltu asiakkaalle tarpeellinen kuntoutus (poikkeuksena omaishoitajien kurssit 1.1.2021 alkaen). Kuntoutuksen tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaista ja yksilöllisesti suunniteltua, ja se voi toteutua **laitos- tai avomuotoisesti.**

Harkinnanvarainen kuntoutus

- Moniammatillinen yksilökuntoutus (laaja-alaiset ongelmat)
- Kuntoutuskurssit eri sairausryhmille (ks kurssikohtaiset ohjeet)
- Sopeutumisvalmennuskurssit (ei hoitoa, ryhmässä, ohjaus ja neuvonta)
- LAKU-perhekuntoutus (neurokirjo 5-15v, varhainen kuntoutus, ei vlk)
- Oma väylä –kuntoutus (neurokirjo 18-29v, arki, opinnot, työ, ei vlk)
- OPI-kurssit (kelan yhteistyöoppilaitokset, lukio/ammattillinen perustutkinto)
- neuropsykologinen kuntoutus (16–67-v, opiskelu/työ/työhönpaluu)

- Tutkimus- ja kehittämistoiminta harkinnanvaraisella rahoituksella
 - Kela voi käyttää varoja sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Mielenterveyskurssit (ei tulkkausta!)

- **Aikuisten mielenterveyskurssit**
- [Silmu-kurssi](#) on tarkoitettu yli 18-vuotiaille aikuisille, joilla on diagnosoitu lievä tai keskivaikea masennus, ahdistuneisuushäiriö tai kaksisuuntainen mielialahäiriö.
- [Verso-kurssi](#) on tarkoitettu yli 18-vuotiaille aikuisille, jotka ovat sairastaneet pitkään vaikeaa mielenterveyden häiriötä (esim. skitsofrenia, psykoottinen masennus).
- **Nuorten mielenterveyskurssit**
- [Itu-kurssi](#) on tarkoitettu 16–29-vuotiaille nuorille, joilla on diagnosoitu lievä tai keskivaikea masennus tai ahdistuneisuushäiriö. Itu-kurssi toteutetaan osin etäkuntoutuksena.

Oras

- Mielenterveysoireita ja työkykyä uhkaavia psyykkisiä uupumusoireita.
 - olet yli 18-vuotias ja työelämässä tai väliaikaisesti poissa työelämästä sairausloman vuoksi
 - sinulla on todettu psyykkisiä uupumusoireita, jotka uhkaavat työkykyäsi
 - sinulla on mielenterveysoireilua kuten ahdistusoireita, unettomuutta tai lievää masennusta.
- Oras-kurssi ei sovellu:
 - vaikea-asteinen mielenterveyden häiriö, esimerkiksi vaikea masennus
 - vakavia psyykkisiä oireita
 - hoitamaton alkoholiongelma tai muu päihdeongelma

B-lausunto/harkinnanvarainen kuntoutus

- **diagnoosi**, johon potilaan toimintakyvyn heikentyminen perustuu
- **työ-, koulutus- ja muu elämäntilanne**
- sairauden tai vamman **nykytila** ja hoitotilanne
- selvitys sairauden tai vamman vaikutuksista työhön, opiskeluun ja arkielämään
- potilaalle tehdyt **tutkimukset, hoidot ja kuntoutus** (huomaa, että neuropsykologisen kuntoutuksen käynnistäminen edellyttää aina neuropsykologista tutkimusta)
- haettavan kuntoutuksen **perusteet, hyödyt ja tavoitteet**
- potilaan motivaatio
- hoitavan tahon/lääkärin yhteystiedot selkeästi (esim. tk, poliklinikka, osoitetiedot).

Kurssikohtaisia vaatimuksia, esimerkiksi:

- Sopeutumisvalmennuskurssi metabolista oireyhtymää (MBO) ja tyypin 2 diabetesta sairastavalle aikuiselle
- Sopeutumisvalmennuskurssi soveltuu sinulle, jos
- olet yli 18-vuotias ja sinulla on todettu metabolinen oireyhtymä ja tyypin 2 diabetes
- sinulla on ylipainoa (BMI yli 30) ja sen hoito ei ole tuottanut tulosta
- sinulla on diabeteslääkitys
- sinulla on lääkitys rasva-aineenvaihdunnan häiriöön tai kohonneet rasva-arvot
- haluat osallistua kuntoutukseen, joka toteutetaan kasvokkaisena ja verkkokuntoutuksena.

Lääkekorvaukset

turvaa Suomen sosiaaliturvaan
kuuluville henkilöille sairauden
hoidossa tarpeelliset avohoidon
lääkkeet kohtuullisin kustannuksin

Lääkekorvausjärjestelmä 2021

Maksat korvausjärjestelmään kuuluvat lääkkeesi kokonaan 50 euroon asti (alkuomavastuu)

Saat korvausta alkuomavastuun täyttymisen jälkeen

Vuosiomavastuu (lääkekatto) 2021

Kun vuosiomavastuusi ylittyy, Kela korvaa loppuvuoden lääkkeet

Lääkekorvaukset

- **Erityiskorvattavat**
 - Ylempi ja alempi erityiskorvaus (100/65%)
 - Valtioneuvoston asetuksen mukaiset **vaikeat ja pitkäaikaiset sairaudet**, joiden lääkehoidon kustannuksista voidaan maksaa erityiskorvaus.
- **Rajoitetusti erityiskorvattavat**
 - Hila voi rajoittaa lääkkeen erityiskorvattavuuden koskemaan **tiettyä sairauden muotoa tai vaikeusastetta**
- **Rajoitetusti peruskorvattavat**
 - Lääkkeiden hintalautakunta (Hila) voi rajoittaa lääkkeen peruskorvattavuuden **tarkoin määritelyihin käyttöaiheisiin**.
- Peruskorvaus 40%

B-lausunto / lääkekorvattavuus

- Esitä pyydetyt tiedot, muuta ei tarvita
- Tarkista ns **läpimenodiagnoosi**
- Avaudu:
 - Jos pyydetään avaamaan diagnostiikka, tee se (diabetes, ADHD)
 - Jos puhutaan sivuvaikutuksista, avaa millaisia on esiintynyt
 - Jos puhutaan laboratorioarvojen noususta, laita luvut
- Kuvaa hoitosuunnitelma, jos pyydetään
- Katso, että **allekirjoituksessasi** lukee minkä alan erikoislääkäri olet tai missä klinikassa olet erikoistuvana
 - Osassa etuuksia on rajauksia lausunnonantajatahon suhteen

Yhteenveto

Hyvä B
-millainen se on
-millainen se ei ole

- Mieti, **miksi** laadit lausunnon, mitä etuutta haetaan
 - Jos ei mielestäsi ehkä eläkkeeseen tai lääkekorvaukseen ole oikeutta- kerro se potilaallesi
- Erityinen huomio **toimeentuloetuksissa** !
- Tee työ huolella, **tiivistä**, kirjaa oleelliset asiat, oikeat ja **oleelliset diagnoosit**
- **Status**, erota oireet ja objektiiviset löydökset, pvm kun olet tavannut potilaan, etäkontaktista maininta, BMI, päihdeanamneesi
- **Toimintakyvyn kuvaus** ("mitä voi ja mitä ei voi tehdä, mitä tehden päivät kuluvat?")
- **Älä** viittaa aiempiin lausuntoihin, **älä** kopioi pitkiä pätkiä (esim. rtg tutkimusten tuloksia), **älä** hukuta lukijaa turhaan informaatioon, **älä** korvaa lausuntoa potilaskertomuskopioilla =laadi lausunto
- Jos potilas saa hyllyn, **pyydä tuomaan Kelan kirje näyttille**; mitä lisäselvityksiä pyydetään tai mihin hylky perustuu

Sähköinen B-lausunto

- Vuosikertymä 6/2021 asti: sähköisiä B-lausuntoja 9008 kpl (3,3 % kaikista)
- Rakenteinen lausunto, ohjaa ja neuvoa täyttäjää, perillä heti
- Potilaan suostumus, suullinen riittää
- Allekirjoitus varmennekortilla, voi tulostaa ja allekirjoittaa potilaalle
- Potilas näkee sähköisen B-lausunnon kannassa ja OmaKelassa
- Pelkästään osakuntoutustukea/osatyökyvyttömyyseläkettä ja/tai työuraeläkettä varten laadittua B-lausuntoa ei voi välittää Kelaan (toimitettava työeläkevakuuttajalle).
- [Sähköiset lääkärinlausunnot ja -todistukset - Yhteistyökumppanit - kela.fi](#)
- [Sähköinen B-lausunto - Yhteistyökumppanit - kela.fi](#)

Seuraavat todistukset ja lausunnot voi tällä hetkellä välittää sähköisesti Kelaan

- Lääkärintodistus A (SV 6)
- **Lääkärintodistus B (SV 7)**
- Lääkärintodistus D (SV 10)
- Todistus matkakorvausta varten (SV 67)
- Todistus raskaudesta tai jälkitarkastuksesta (SV 75)
- Lääkärintodistus erityisäitiysvapaan tarpeesta (SV 97)

kirjallisuutta

- **Mistä lääkäri löytää tietoa Kelan etuuksista?**
- Työterveyslääkäri 2016;34(4):61-63 Jyrki Elo

- **Mitä opittavaa B-luokan B-lausunnoista?**
- Työterveyslääkäri 2016;34(4):37-39 Jukka Kivekäs ja Tanja Rokkanen

- **Milloin kuntoutusvastuu on Kelalla?**
- Työterveyslääkäri 2016;34(4):69-71
- Kirsi Vainiemi, Tiina Suomela-Markkanen ja Tanja Laukkala

- **Toimintakyvyn arviointi**
- Työterveyslääkäri 2016;34(4):30-35 Tero Lehto

- **Työntekijän ja yrittäjän terveydentilaan liittyvä vakuutusturva**
- Työterveyslääkäri
- 2017;35(4):10-16
- Jyrki Elo ja Jukka Kivekäs

- **B-lausunto työkyvyn arvioinnissa**
- Lääkäriilehti 5/2021
- Kari Mäkelä, Kaija Karjalainen

Erityisäitiysraha SV97

Terveysportti → Lisääntymisterveys ja erityisäitiysvapaa

Kela|Fpa[®]

https://www.terveysportti.fi/xmedia/kla/SV97_akt.pdf

Erityisäitiysrahan edellytykset, vaaratekijät

-valtioneuvoston asetuksen mukaiset perusteet erityisäitiysrahalle

Kemialliset aineet

anestesiakaasu
lyijy tai lyijy-yhdiste
elohopea tai elohopeayhdiste
solunsalpaajat
hiilimonoksidi eli häkä
torjunta-aine
orgaaninen liuotinaine
syöpäsairauden vaaraa
aiheuttavat ja perimää
vaurioittavat aineet
ympäristön tupakansavu

Säteily

Radionuklidit
A-lk säteily
Lentotyö
Laboratoriot ja
tutkimuslaitokset

Tarttuvat taudit

toksoplasmoosi
listerioosi
vihurirokko
herpes
Vesirokko
hepatiitti B ja C
sytomegalotulehdus ja
HIV-infektio sekä
muut näihin verrattavat
taudit (epidemiat, korona)

Muut

maanalaisesta
kaivostyöstä,
paineistetuissa
tiloissa
työskentelystä tai
vedenalaisesta
sukeltamisesta

Edellytykset

- Suojautuminen ja työjärjestelyt ensisijaisia (uudelleensijoitus)
 - Vaikeaa raskauden aikana käyttää hengityssuojaimia
- Uudelleensijoitus **konsernitasolla** ei onnistu
- Työtehtävät, altisteet, perustelut
- Lisätietoa pyydetään tarvittaessa: käyttöturvallisuuustiedotteita, työpaikkaselvitys, toksoplasmaplasta-aineet, työn kuvaus

- Edellytyksiä **eivät ole**: fyysisesti raskas työ, tapaturmavaara, väkivallan uhka, melu, tärinä, vuoro- tai yötyö
- Joskus oikea ratkaisu on sairausloma

Korona

- Päiväkotien henkilökunta /opettajat (deltavariantti)
- Ensihoito
- Hammashuolto
- Sosiaalihuolto

- Läheinen fyysinen kontakti

Muita

- Eläinlääkärit
 - Anestesiakaasut, rtg-säteily, zoonoosit
- Maalarit
 - Orgaaniset liuottimet
- Lentoemännät ja lentäjät (jos edeltävästi on ollut lentotyössä)

Kiitos !

Kela|Fpa[®]